

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 415. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_189-txt-shoot-idm10792.pdf (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Side 357. Her burde Forslaget og Striden om en forandret Liturgi været omtalt. Under Skriget paa Oplysning vare Kirkerne hardtad blevne tomme; ei allene i de smaa Købstæder, hvor Man mente det hørte til Begrebet om en oplyst Mand at foragte og forsømme Kirke og Sakramenter, men selv paa Landet, hvor Ligegyldighed og verdslig Omhyggelighed størkedes ved de Fornemmes Exempel, Krambodsvendenes Undervisning og mange Præsters Prækener. Man saae Lasterne tiltage sig et frygteligt Herredømme og fremskride med den frækkeste Pande og mærkede, at det endnu var for tidlig at lade hver Mand være sin egen Præst, dersom Landet ikke skulde blive en Røverkule og Staten opløses. Grunden til Folkets Ringeagt for den offentlige Gudstjeneste vilde Man imidlertid ikke søge der hvor den er, i dets Vantro og Fordærvelse; 416thi det havde været at fornærme Tidsalderen, som, ravende i et ægyptisk Mørke og nedsunket i al Uteerligheds Dynd, dog endnu vil hede oplyst og dydig. Grunden søgte Man da i de gammeldags Formularer og Kirkebønner, og mente, at ny, i Nutidens Smag, skulde lokke Folket til Kirken. Biskop Bøisen fremkom da med et Forslag til en forandret Liturgi, hvilket jeg, med al min Agtelse for den troende, hjertelige Biskop, maa kalde aldeles mislykket, ja i visse Dele endog uovereensstemmende med Bibelen. Næsten almindelig blev det forkastet, og skøndt det var mest fordi Hver vilde have Liturgien omstøbt efter sit Hoved, opløftede dog adskillige Præster Røsten til den gamles Forsvar, og hvad der var saare mærkeligt, en *ung* Præst, Jakob Mynster, stred i deres Spidse ved Siden af den alderstegne Hornfyld. Egentlig burde Hovedspørgsmaalet været hvorvidt en ny Liturgi kunde virke noget Betydeligt i den nærværende Tid, men, om jeg mindes ret, var det kun Paludan og Fallesen, som, uden at ændses stort, omtalte og benægtede det. Ogsaa jeg begyndte ved denne Leilighed at prøve Penne og stred for den gamle Liturgi indtil en bedre kunde gives, hvilket jeg i vor ukristelige Tidsalder ansaae for umuligt. Jeg bekendte den Tro, at det især var Præsterne, der trængte til Forbedring, og at naar de først bleve kristelige, vilde det Øvrige komme af sig selv. Sligt vilde man imidlertid ikke høre: at der, uagtet den ny Psalmebogs Indførelse, vare bleven færre og ikke flere 417Kirkegængere saae Man, og det var let at indse, at en ny Liturgi ei vilde gøre Underværker, men nu begyndte Man at raabe paa, at det var de Fornemmes Exempel, som havde tømt Kirkerne, og at ene det igjen kunde fylde dem. Det er en underlig Tale; vel er det de Fornemmes Exempel, som giver de Ringere *Mod* til at forsømme Kirken og *vise* Ringeagt for Guds Ord, naar de først have *Lysten* dertil; men om Man ogsaa kunde formaa de Fornemme til for et Syns Skyld at gaa i Kirke, hvad var derved vundet? Sæt ogsaa, at de Ringere fulgte med, da var det høieste Udbytte en saadan Ceremonitjeneste, som i Middelalderen og tildels endnu i de katolske Lande. Man spiller her, som overalt paa Overfladen. Var det nok at faae Folket til Kirke, det lod sig vel gøre ved ganske simple Midler, men at genføde den Bekymring for Sjælens aandelige og evige Vel, som driver hen at høre Guds Ord, det er Tingen, uden hvilken alt det Andet er et søvndyssende Gøglespil. Jeg har længe forudseet Indvendingen, at naar de først, ved allehaande Midler, drages til Kirken, kunde Tænkemaaden der omstemmes; men den har Intet at betyde. Kunde man besætte Prækestolene med dygtige kristelige Mænd, da maatte Folket enten omvende sig eller blive borte, thi hvo som ei vil oplade Hjertet for Aandens Sværd, maa grue for det, men hvor er Landet, hvorfra Man vil forskrive dem; thi mellem et ukristeligt Folk kan de ikke opvoxte? Naar Man kommer ret til den 418Indsigt, at Man af verdslige Grunde maa ønske kristelig Tro hos Folket, da formaaes Præsterne lettelig til offentlig at bekende Tro paa Kristus og Bibelen, men til at grunde paa den, til at tolke den med Varme og Fynd, kan de aldrig bevæges og størkes, uden ved Hjertets Tro. Prækenen, den lutherske Menigheds Palladium, vil da efterhaanden saa godt som ophøre, ligesom før Reformationen, og Gudstjenesten forvandles til et Skuespil. Nei, lære ikke baade Høie og Lave at grue for det bundløse Svælg som Graven oplader for os Alle, og for den strænge Dommer, som vil kræve vor Sjæl af vor Haand, da føle vi ei heller vor Trang til Guds Ord og Naaden i Kristo Jesu; men føle vi ikke den, hvortil da Kirker og Præster, Psalmer og Liturgier, det er alt kun Gøglespil som dysser os i Søvn og indbilder os, at vi ikke have forloret Tro og Guds frygt. Dette kan ikke siges tit og lydeligt og indtrængende nok; thi Tiden staaer paa en Vendepunkt, det er klart, den *frække* Vantroes Time er forgangen; Ligegyldighed, maskeret Vantro og Overtro, det er de Uhyrets Hoveder, som nu vil komme tilsyne. Den seirende Vantro har nedlagt Vaabnene, da den i det Hele ingen Modstand længer fandt, fordi dens Børn i andet Led have hverken Lyst eller Kraft til aandelig Sysse, og fordi de vil drage den størst mulige Fordel af Seieren. Enten fordybe de sig aldeles i det Legemlige, eller de grunde paa, hvorledes de skal bruge Troens Levninger, som de 419gerne taale hos Folket, naar de kun selv kan være fri, og som de vel stræbe at opholde, saasart de indse det er deres timelige Fordel. De som ei endnu have kastet Troen, ere for det meste lunkne, de mene der er Fred og ingen Fare, fordi Skriget holder op; indbilde sig, at Kristendommen har seiret, naar Man ved Kirketugt og andre udvortes Midler igen faaer den offentlige Gudstjeneste i Gang, stemmer Talen lidt kristelig og sørger lidt for den udvortes Ærbarhed. Saaledes er det gaet i Engelland og flere Steder; hele Luthers Menighed er paa Veien dertil, og hvor denne Søvnens Aand faaer Overhaand, der er Alt tabt, thi paa dem, som tro sig karske, er al Lægedom spildt. Nei, kan Bibelen ikke igen blive Lærdes og Læges dyrebareste Eiemon og kæreste Ven, da er Alt andet Blændværk. Hvorledes dette kan ske er vist nok ubegribeligt, for Mennesker er det umuligt, men for Gud ere alle Ting mulige. Det har noget sært Opløftende at stirre hen paa et Vilderede, hvor ingen Udgang er at finde for menneskelige Øjne, hvor Tanken maa staa stille, men Hjertet dog kan løfte sig til Gud i det Haab, at Han vil, hvad han kan, ved en Lynstraale knuse Stammer og Gærder, gøre Udsigten fri og Udgangen let. At jeg om *Norden* har dette Haab, har jeg med mangt et Ord givet tilkende, og det allene giver mig Kræfter og Mod, saa jeg ikke trættes eller forsager, om Tale end kunde synes forgæves mellem Døve og Blinde, Lunkne og Kolde, eller farlig mel420lem saa mange, der skære Tænder over det Sandhedsord de ei kan imodstaa. Mit Haab grunder sig først og fremmest paa Guds Langmodighed og inderlig Barmhertighed, som vil at alle Mennesker skal blive salige og komme til Sandheds Erkendelse. Det stadfæstes ved alle Krønikens Mærker, lige som allerede Luther og Melancton spaaede, at Kristendommen

skulde finde Tilflugt og Ophold i Norden, naar den ødtes og hendøde i Tydskland. Det oplives endelig, hvergang jeg, med Forundring og Tak til Gud, seer tilbage paa mit eget Levnet og den Barmhertiges underfulde Førelser med mig. Jeg vilde dristig udleet Den, der for 10 Aar siden vilde sagt mig, at jeg skulde blive en troende Kristen, og dertil var visselig ingen Udsigt. Endnu for mindre end 3 Aar siden, mente jeg at være en fuldkommen Kristen, skøndt jeg aldrig, for *selv* at oplyses og opbygges, tog min Bibel i Haand, kort, skøndt Kristendommen sad i mit Hoved, og kom kun i Begeistringens Øjeblikke i Hjertet. Dog er Bibelen, lovet være Gud, blevet mit dyrebareste Eiemon, al min Kundskabs og Glædes Kilde. Dansk er jeg af Æt, og tør jeg ikke da haabe, at mine Frænder kan ledes til den samme Erkendelse, at den nordiske Alvor dog omsider ved Guds Førelser vil overvinde alle Betænkeligheder, og sukke om Lys til Lysenes Fader, til al Freds og Saligheds Gud, om Fred i Liv og Død, og Salighed hisset. Gøre de det for Alvor, da ere de frelste, thi vide I, som ere onde, at give 421eders Børn gode Gaver, skulde da ikke mere den himmelske Fader give alle dem sin Helligaand, som beder Ham derom, og Aanden skal da nok drive dem til sit Ord.